

**FAKULTET ZA PRAVO, BEZBEDNOST I MENADŽMENT
“KONSTANTIN VELIKI”, NIŠ
UNIVERZITET “UNION-NIKOLA TESLA”, BEOGRAD**

**ISTAKNUTI TEMATSKI ZBORNIK RADOVA
VODEĆEG NACIONALNOG ZNAČAJA**

**PRAVNI I BEZBEDNOSNI ASPEKTI MIGRACIJA
I POSLEDICE MIGRANTSKE KRIZE**

“CONSTANTIN MAGNUS, NAISSUS 2017”

KNJIGA II

PROCEEDINGS

NAUČNA KONFERENCIJA SA MEĐUNARODNIM UČEŠĆEM

**Glavni i odgovorni urednik
Prof. dr Ivan Kostadinović**

Niš, 2017.

Izdavač:
FAKULTET ZA PRAVO, BEZBEDNOST I MENADŽMENT
“KONSTANTIN VELIKI”, NIŠ
UNIVERZITET “UNION-NIKOLA TESLA”, BEOGRAD

Suorganizator

CENTAR ZA STRATEŠKA ISTRAŽIVANJA NACIONALNE
BEZBEDNOSTI-CESNA B, BEOGRAD

Za izdavača
Prof. dr emer. Andon Kostadinović

Glavni i odgovorni urednik
Prof. dr Ivan Kostadinović

Urednik izdanja
Prof. dr Milan Stanković

Redakcija
Prof. dr Slobodan Nešković, Prof. dr Mladen Bodiroža, Prof. dr Pero
Petrović, Prof. dr Radomir Biočanin, Prof. dr emer. Ljubiša Mitrović,
Doc. dr Anastazija Tanja Đelić, Prof. dr Milan Milošević,
Dipl. ekon. Aleksandar Cekić

Recenzenti
Vihren Bouzov PhD, Kyriacos Antoniadis PhD, Prof. dr Slobodan
Nešković, Prof. dr emer. Andon Kostadinović, Prof. dr Radomir Biočanin,
Prof. dr Milan Milošević, Prof. dr Dragan Kolev

Lektor
MA Biljana Prođović Milojković

Grafička priprema i prelom
Aleksandar Cekić

Korjice
Ivan Šiljić

Štampa
Belpak d.o.o. Novi Beograd

Tiraž: 200

ISBN: 978-86-6113-046-5

Niš, 2017.

CONSTANTIN MAGNUS, NAISSUS 2017
KNJIGA II

PROCEEDINGS

NAUČNA KONFERENCIJA SA MEĐUNARODNIM UČEŠĆEM

ISTAKNUTI TEMATSKI ZBORNİK RADOVA
VODEĆEG NACIONALNOG ZNAČAJA (M-44)

**PRAVNI I BEZBEDNOSNI ASPEKTI MIGRACIJA I POSLEDICE
MIGRANTSKE KRIZE**

EDICIJA
BEZBEDNOST U POSTMODERNOM AMBIJENTU
KNJIGA XXIII

Editor i glavni i odgovorni urednik
Prof. dr Slobodan Nešković

Prof. dr Mirosljub Milinčić, član

POČASNI ODBOR

Prof. dr Danilo Ž. Marković
Prof. dr Slavko Božilović
Prof. dr Radoslav Bubanj
Prof. dr Sreto Nogo
Prof. dr emer. Branislav Đorđević

Prof. dr emer. Ljubiša Mitrović, član
Prof. dr Danijela Krasić, član
Prof. dr Ivan Kostadinović, član
Prof. dr emer. Branislav Đorđević, član
Prof. dr Dragica Ilić, član
Prof. dr Radomir D. Đorđević, član
Prof. dr Milan Stanković, član

NAUČNI KOMITET

Prof. dr emer. Svetolik Kostadinović,
Predsednik
Prof. dr Slobodan Nešković, Kopredsednik
Prof. dr emer. Andon Kostadinović,
Kopredsednik
Vihren Bouzov, PhD, član
Andreas Gelke, PhD, član
Alesandro Čeći, PhD, član
Kiriakos Antoniadis, PhD, član
Veselin Petrov, PhD, član
Bogdana Todorova, PhD, član
Konstantin Kazakov, PhD, član
Gosho Petkov, PhD, član
Ivo Stamboliyski, PhD, član
Igor Ivanović Polovnikov, PhD, član
Florin Pasatoiu, PhD, član
Ibrahim Jusufrić, PhD, član
Mladen Bodiroža, PhD, član
Atanas Kozarev, PhD, član
Prof. dr Marko Carić, član
Prof. dr Dobrivoje Radovanović, član
Prof. dr Milan Milošević, član
Prof. dr Radomir Biočanin, član

ORGANIZACIONI ODBOR

Prof. dr Gruja Kostadinović, Predsednik
Doc. dr Zoran Cvetković, Zamenik
predsednika
Doc. dr Aleksandra Jovanović, Sekretar
Dipl. ecc Aleksandar Cekić, Zamenik
sekretara
MA Aleksandar Nešković, član
Mr sci med Jasmina Pavlović, član
Doc. dr Predrag Rstić, član
Prof. dr Miroslav Milutinović, član
Petar Anđelković, PhD, član
Prof. dr Aleksandra Kostadinović-
Vuković, član
Prof. dr Radomir D. Đorđević, član
MA Meri Nešković, član
Dr Birsena Duljević, član
Dipl. ecc Aida Ramović, član
Prof. dr Dragica Ilić, član
Dipl. menadž. Živojin Stojković, član
Dr Miloš Tucović, član

Ilin Savov

**НЯКОИ АСПЕКТИ ОТ НОРМАТИВНАТА УРЕДБА НА ИНСТИТУТИТЕ
МИГРАЦИЯ И РЕАДМИСИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
SOME ASPECTS OF THE LEGISLATIVE SYSTEM OF THE INSTITUTES
MIGRATION AND READMISSION IN THE EUROPEAN UNION.....265**

Miroslav Stevanović, Dragan Đurđević

**BALANCING INTERNATIONAL NORMATIVE REGIME AND NATIONAL
SECURITY INTERESTS IN CURRENT MIGRATION CRISIS.....277**

Nenad Putnik, Gospava Stojanović

**ILEGALNE MIGRACIJE-POTENCIJALNI GENERATOR DRUŠTVENIH
KONFLIKATA
ILLEGAL MIGRATIONS – POTENTIAL GENERATOR OF SOCIAL
CONFLICTS.....297**

Branislav Milosavljević

**ULOGA I ZNAČAJ ANGAŽOVANJA VOJSKE SRBIJE U MIGRANTSKOJ
KRIZI
THE ROLE AND THE IMPORTANCE OF THE ENGINEERING OF MILITARY
SERBIA IN THE MIGRANT CRISIS.....311**

Biljana Prođović Milojković, Jasmina Pavlović

**MIGRACIONI VALOVI I NJIHOV UTICAJ PO BEZBEDNOST ZEMLJE
MIGRATION WAVES AND THEIR IMPACT FOR SAFETY.....327**

Zoran Lapčević, Dragana Zurovac

**ODNOS DRŽAVNIH ORGANA PREMA MIGRACIONIM KRETANJIMA SA
POSEBNIM OSVRTOM NA REPUBLIKU SRBIJU, KRALJEVINU DANSKU I
ZEMLJE SEVERNE EVROPE
RELATIONSHIP OF STATE AUTHORITIES ACCORDING TO MIGRATION
DEVELOPMENTS WITH A SPECIAL FRAMEWORK IN THE REPUBLIC OF
SERBIA, THE KINGDOM OF DENMARK AND COUNTRIES OF NORTHERN
EUROPE.....339**

Ivana Marinović Matović

**CHALLENGES AND OPPORTUNITIES OF REFUGEE CRISIS IN SERBIA:
THE THREE POSSIBLE SCENARIOS.....353**

Dragana Nešović

**PRAVNI I INSTITUCIONALNI ASPEKTI ZAŠTITE MALOLETNIH
MIGRANATA/IZBEGLICA BEZ PRATNJE U IZBEGLIČKOJ KRIZI KROZ
SRBIJU
INSTITUTIONAL AND LEGAL ASPECTS OF THE PROTECTION OF THE
UNACCOMPANIED MINORS MIGRANTS/REFUGEES IN THE REFUGEE
CRISIS THROUGH SERBIA.....365**

Goran M. Mladenović

**PRAVNI ASPEKTI ILEGALNIH MIGRACIJA I BEZBEDNOST
LEGALASPECTS OF ILLEGAL MIGRATION AND SECURITY.....379**

Jelena D. Matijašević-Obradović, Maja S. Kovačević

**TERORISTIČKI AKTI KAŽO ZNAČAJAN SEGMENT USLOVLJENOSTI
MIGRACIJA STANOVNIŠTVA NA GLOBALNOM NIVOU
TERRORIST ACTS AS A SIGNIFICANT SEGMENT OF CONFIDENCE
MIGRATION OF POPULATION IN THE GLOBAL LEVEL.....397**

Branislav Milosavljević¹

ULOGA I ZNAČAJ ANGAŽOVANJA VOJSKE SRBIJE U MIGRANTSKOJ KRIZI

Rezime

Migrantska kriza, nastala na Bliskom Istoku i Severnoj Africi, dobila je svoj epilog i na Balkanu kao tranzitnom prostoru migranata na putu ka državama Zapadne Evrope. Usled povećanog broja migranata, Vlada Republike Srbije je donela odluku o angažovanju svih elemenata sistema bezbednosti i odbrane. Republika Srbija se efikasno suočila sa migratskom krizom i u kratkom vremenu preduzela odgovarajuće mere na prihvatu, zbrinjavanju i transportu migranata kroz Srbiju. Formiranjem i angažovanjem Zajedničkih snaga za obezbeđenje državne granice, nedvosmisleno je iskazana namera odlučnom suprotstavljanju nekontrolisanom prilivu migranata na svojoj i teritorije ostalih evropskih država. U takvim okolnostima, Vojska Srbije je dobila poseban zadatak u skladu sa dodeljenim misijama u cilju očuvanja državne granice kao i bezbednost svojih građana.

Ključne reči: migrantska kriza, državna granica, Vojska Srbije, misije, zadaci.

THE ROLE AND THE IMPORTANCE OF THE ENGINEERING OF MILITARY SERBIA IN THE MIGRANT CRISIS

Abstract

The migrant crisis in the Middle East and North Africa has also received its epilogue in the Balkans as a transit area of migrants on the path to Western European countries. Due to the increased number of migrants, The Government of the Republic of Serbia has made a decision to engage all elements of the security and defense system. The Republic of Serbia has effectively dealt with the migration crisis and in the short term has taken appropriate measures on the acceptance, care and transport of migrants through Serbia. By the formation and engagement of the Joint Forces to secure the state border, the intention is expressed unequivocally against the uncontrolled inflow of migrants into its territory and the territories of other European countries. In such circumstances, the Army of Serbia was given a special task in accordance with the assigned missions in order to preserve the state border as well as the security of its citizens

Key words: migrant crisis, state border, Serbian Army, missions, tasks..

¹ Mr Branislav Milosavljević, Institut za strategijska istraživanja Ministarstva odbrane, branislav.milosavljevic@mod.gov.rs

Uvod

Najozbiljnija izbeglička kriza nakon Drugog svetskog rata proizvodi značajne reperkusije na evropskom prostoru. Evropska unije se bez ikakve sumnje suočava sa jednom od najvećih kriza od svog nastanka. Prostorne, vremenske i socijalne dimenzije današnjih migracija još su nesagledive a krajnji rezultati nepredvidivi. Različiti scenariji koji uključuju proricanje invazije siromašnih, demografskoj bombi, seobi biblijskih razmera, ali između paranoičnog konspiracionizma i „moralne panike”, potrebno je naći srednji put koji će biti zasnovan na realističkim projekcijama. Rešenje migrantske krize jeste u tome da je potrebno lečiti uzroke a ne posledice. To bi između ostalog značilo usaglašavanje političkih interesa velikih sila i zajednički rad na uništavanju tzv. Islamske države. Sve do tada Evropa će biti izložena borbi „ekstremizma protiv ekstremizma”, jer će na jednoj strani biti ekstremni desničari, a na drugoj strani takođe ekstremni džihadisti, a kao i do sada nedužni civili biće kolateralna šteta. Dok migranti imaju nameru da pronađu bolje mesto za život bežeći od rata ali i siromaštva, države koje ih primaju strahuju od bezbednosnih problema, promene nacionalnog i kulturnog identiteta i eventualnih problema koje migranti nose sa sobom. Najgore od svega što teret migrantske krize najviše snose one države koje ni na koji način nisu upletene u dešavanja na ratom zahvaćenim područjima u severnoj Africi.

Kada se dodatno uzmu u obzir i sasvim izvesno nefunkcionalna nastojanja Evropske unije da definiše zajedničku migracionu politiku, problematika migracionih kretanja u Evropi sve češće poprima ksenofobične sadržaje. Migracioni talas koji je zapljusnuo Evropu u poslednjih nekoliko godina, od tzv. Arapskog proleća, prema mnogima je pokazatelj ne samo neefikasne migracione politike Evropske unije, već je i relativizirao njenu funkcionalnost uopšte. Podizanje zidova na granicama evropskih država i suspenzije Šengenskog sporazuma pojave su koje podrivaju proklamovana načela na kojima počivaju evropske integracije, multikulturalizam i sloboda kretanja ljudi, robe i ideja. Sve što je Evropska unija ponudila kao rešenje migracione krize je u domenu kriznog menadžmenta, bez ikakve naznake za sistematskim rešenjima.. Evropska unija je uspela da u pregovorima sa Turskom obezbedi zaustavljanje talasa izbeglica ka Evropi. Međutim, uzimajući u obzir skorašnja unutrašnja politička previranja u Turskoj i njen odnos prema EU nije izvesno koliko će to rešenje biti održivo. Nakon dogovora Evropske unije i Turske, kao i mera koje su preduzele Grčka, Bugarska, Mađarska, Hrvatska, Slovenija i Austrija, značajno je opao priliv migranata ka Srbiji. Zbog sve složenije situacije, Savet Evropske unije zvanično je odobrio formiranje i agencije pod nazivom „Evropska granična i obalska straža“ (EBCG - European Border and Coast Guard). Agencija EBCG(1) ima za cilj da obezbedi bolje upravljanje spoljnim granicama Evropske unije kako bi se pratili tokovi migranata, obezbedila bezbednost i očuvanje slobode kretanja ljudi unutar Evropske unije. Novoformirane snage su zvanično 6. oktobra 2016. godine započele sa radom(2).

Kada se Republika Srbija suočila sa problemom velikog priliva migranata, države članice EU pokazale su nejedinstvo u rešavanju evropskog, a ne samo srpskog, grčkog ili makedonskog problema. Stavovi država Evrope o problemu migranata bili su različiti. Na taj način u prvi plan je došlo do izražaja nejedinstvo i slabost EU u rešavanju vanrednih problema. U cilju rešavanja migrantske krize, mnoge predloge koje su dali Evropska komisija, UNHCR i drugi osujetio je nacionalni šovinizam ili inercija birokratije u državama Evropske unije. Na taj način stari kontinent postaje izloženiji riziku erozije vrednosti i vladavine prava. Veliki broj država u Evropi odbio je da pomogne realizaciji održivih rešenja koje je predviđen međunarodnim i evropskim zakonima. Umesto toga, odlučile su se za pojedinačne reakcije, uključujući i nezakonito odbijanje prijema u azilne procedure, vraćanje izbeglica preko granice iz jedne zemlje u drugu bez zakonskih ili humanitarnih mera zaštite(3).

Međutim i pored suprotstavljenih stavova, EU je isticala pozitivan primer Republike Srbije i njen human i ljudski pristup u rešavanju migrantske krize. S druge

strane imamo zidove i bodljikave žice, koji treba da spreče kretanje migranata, na granicama Makedonije, Hrvatske, Slovenije i Austrije. Imajući u vidu reakcije Evropske unije na migrantsku krizu, stiče se utisak da ista nije adekvatno odreagovala. Preduzela je određene mere i naložila svojim članicama da u skladu sa svojim mogućnostima i procenama prihvate i zbrinu određen broj migranata. Evropska komisija usvojila je Program kvota za prijem migranata za države članice, a državama kandidatima za Evropsku uniju je preporučila da prime određeni broj migranata uz neposrednu finansijsku pomoć. Takođe, donela je odluku da se pristigli migranti ne vraćaju u zemlje u kojoj su registrovani, čime je delimično suspendovana Dablinska konvencija.

Prema „Dablinskom sporazumu“ po pitanju prava na azil odgovorna je ona država Evropske unije u koju je lice prvo ušlo. U slučaju da ta zemlja važi kao sigurna, podnosioci zahteva, po pravilu, moraju da se vrte nazad u tu zemlju kako bi tamo podneli svoj zahtev. Međutim, ovaj sporazum, se svesno zaobilazi od strane pojedinih članica Evropske unije (Grčke, Mađarske, Hrvatske). Zbog presude Evropskog suda za ljudska prava da su narušena prava migranata i da je prema njima postupano nehumano, Grčka je izuzeta iz Dablinskog sporazuma i u nju se migranti (azilanti) ne vraćaju. Ovakav stav dovodi Hrvatsku i Mađarsku, a u budućnosti verovatno i Rumuniju i Bugarsku u položaj koji će direktno zavisiti od ponašanja zemalja krajnje destinacije (SR Nemačke, Francuske...) u pogledu trajanja prihvata migranata(4).

Samostalne mere koje su pojedine članice Evropske unije preduzele u pogledu zaustavljanja ili kanalisanja kretanja migranata dovele su u pitanje i funkcionisanje Šengenskog sporazuma. Zbog nespremnosti za prihvatanje velikog broja migranata, ali i propisa Evropske unije koje zemlje na granici Evropske unije dovodi u poziciju prve zemlje ulaska, te samim tim i obaveze koje proizilaze iz Dablinskog sporazuma, došlo je do narušavanja bilateralnih odnosa zemalja koje su se nalazile na migrantskoj ruti. To je posebno bilo izraženo između: Srbije-Mađarske, Srbije-Hrvatske, Hrvatske sa Mađarskom i Slovenijom, kao i Grčke sa Makedonijom. Kada je u pitanju Srbija, narušavanje međudržavnih odnosa sa susedima se prvenstveno ogledalo na potpunom ili delimičnom onemogućavanju prolaska migranata duž granice sa Mađarskom (naročito preko graničnog prelaza Horgoš) i Hrvatskom (okolina Šida), što je i prouzrokovalo privremeno zatvaranje granica, zabrane prolaska ljudi, protoka robe i kapitala između Srbije i Hrvatske.

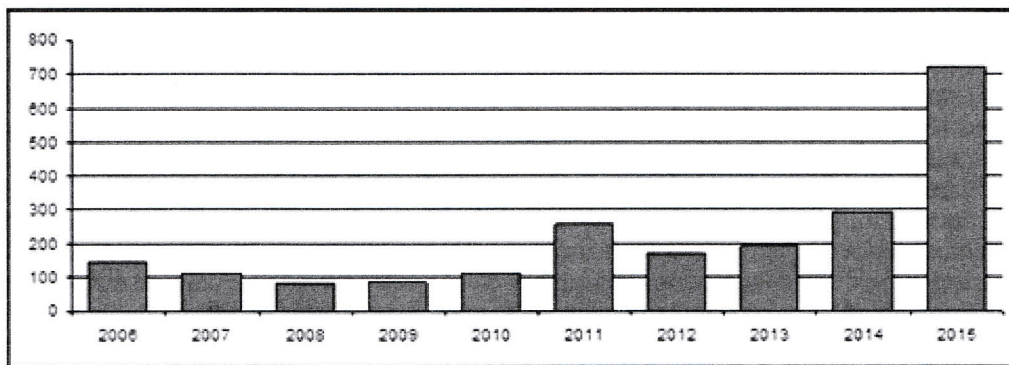
Migrantska kriza i Republika Srbija

Prostor u kome se Republika Srbija nalazi predstavlja tranzitni koridor za migracije iz regiona sa visokom stopom nezaposlenosti i niskim životnim standardom u regione sa relativno nižom stopom nezaposlenosti, visokim životnim standardom ali i sa starom populacijom na zapadu i severu. Zbog toga je značajno sagledati dvostruki proces migracije koji se odigrava u regionu jugoistočne Evrope, jer pored tranzita, prisutna je i višedecenijska ekonomska migracija stanovništva iz ovog regiona u razvijene države zapadne Evrope. Mreže organizatora neregularne migracije koriste savremene tehnologije da omoguće ilegalne prelaske u države članice Evropske unije, posebno u vezi sa izradom krivotvorenih pasoša, viza i ličnih dokumenata koji se koriste prilikom kontrola na graničnim prelazima. Međutim, od početka građanskog rata u Siriji, turska granica se prelazi mimo zvaničnih puteva, bilo kopnenim, bilo morskim, pa čak i vazdušnim putem. Ovom poslu organizovane kriminalne grupe prilaze nakon temeljnog izučavanja uslova za ilegalne migracije, identifikacije potencijalnih klijenata, sastavljanja materijala potrebnog za traženje azila, te obećanja pomoći klijentima prilikom zapošljavanja u državi krajnje destinacije(5).

Kao što se iz primera Turske jasno može uočiti uticaj konflikta u susednim državama na migracione procese, neophodno je sagledati perspektive rešavanja kriznih situacija u regionima Bliskog istoka, Azije i sa Kavkaza, kao potencijalnih motivacionih faktora za migracione procese prema Evropi. Reč je o potencijalnim

konfliktnim područjima koje je Bžežinski davno označio kao regione geopolitičkih potresa i nestabilnosti u budućnosti. Dakle, jasno je da se može računati na navedene regione kao na izvore migracionih kretanja koji će uticati na prostor jugoistočne Evrope na dugoročnoj osnovi. Razlozi za navedenu tvrdnju su kumulativne prirode i može se reći da je za navedeni region immanentan gotovo čitav spektar migracionih motivacionih faktora: od ekonomskih, političkih, preko potencijala za izbivanje konflikata, do ratnih sukoba kao što je to slučaj u Iraku i Siriji. Politička i bezbednosna situacija u regionima severne Afrike i Bliskog istoka, u kojima je izvršen transfer vlasti tokom takozvanog „arapskog proleća“ i dalje je nestabilna. Uzrokovana je unutrašnjim protivrečnostima u navedenim društvima i opterećena nasleđenim međudržavnim antagonizmima, od kojih je najozbiljniji izraelsko-arapski konflikt(6).

Upravljanje migracijama podrazumeva jasan i uređen sistem koji uspostavlja zakonodavna i izvršna vlast jedne države u skladu sa jasnom migracionom politikom i organizovanim upravljanjem migracionih tokova, praćenjem spoljnih i unutrašnjih migracionih kretanja, kao i sprovođenjem potrebnih aktivnosti radi stavljanja istih u regularne tokove. Vlada Republike Srbije usvojila je 2009. godine Strategiju suprotstavljanja ilegalnim migracijama za period 2009–2014. godine(7), što je bio preduslov za svrstavanje Srbije na listu pozitivnog viznog režima Evropske unije.

Grafikon br 1: Ukupan broj krivičnih dela nedozvoljenog prelaska državne granice i krijumčarenje ljudi prema evidenciji Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije

Analiza statističkih podataka ukazuje na to da je usvajanje navedene strategije bila i potreba nacionalnog sistema bezbednosti. Nagli porast izvršenja i otkrivanja krivičnih dela vezanih za neregularne migracije u Srbiji nisu iznenađujući, ali ukazuju na zabrinjavajući porast sa tendencijom da se i u narednom periodu uvećavaju s obzirom na to da je većina migracionih faktora na strani nastavka masovnih migracija.

S obzirom da je Republika Srbija kandidat za članstvo u Evropsku uniju i da je proces pregovora o pristupanju otpočeo otvaranjem i usklađivanjem potrebnih poglavlja, svakako da je i efikasno upravljanje migracijama jedan od uslova od čijeg ispunjavanja zavisi pridruživanje Srbije Evropskoj uniji. Naravno, da bi oblast migracija bila pravno i institucionalno uređena u skladu sa potrebnim standardima Evropske unije Vlada Republike Srbije je najpre uredila zakonodavni okvir za razvijanje sistema upravljanja migracijama. Zakonodavni okvir je razvijen na platformi međunarodnog prava, a svi ratifikovani-potvrđeni međunarodni ugovori, kao i svi zakoni i drugi opšti akti su u saglasnosti sa Ustavom Republike Srbije. Svakako da su među međunarodnim dokumentima najznačajnije konvencije kojima se uređuju pitanja ljudskih prava i eliminisanje svih oblika diskriminacije, položaja lica bez državljanstva, statusa izbeglica, ali i borbe protiv organizovanog kriminala i terorizma(8).

Kao i druge države u regionu i Republika Srbija je po pitanju migrantske krize zavisna od odluka velikih sila. Zaočekivati je da migrantski talas tokom narednog perioda

bude manjeg intenziteta, međutim za geografski prostor Republike Srbiju se obično kaže da je kuća nasred puta koji je i put svile ali i krijumčarenja droge, oružja i ljudi pa je ovaj prostor oduvek predstavljao kapiju Evrope. Ukoliko se izuzmu neredi na graničnim prelazima sa Mađarskom kao i svojevrsan „carinski rat“ sa Hrvatskom, Srbija je do sada pošteđena narušavanja bezbednosti i sigurnosti građana i države, ali takav privid ne sme da zavara, jer na to upućuju teroristički napadi u pojedinim evropskim državama izvršenim od strane pripadnika terorističke organizacije tzv Islamske države. Pri tome je izvestan broj izvršilaca terorističkih napada na putu za u Evropi stigao prelazeći tzv „balkansku rutu“, na čijem se „koridoru“ nalazi i Srbija.

Procenjujući situaciju, državni organi Srbije su pravovremeno reagovali i odmah po otpočinjanju krize formirali prihvatne centre omogućivši human tretman migranata, medicinsku i pravnu pomoć, čime su sprečili ilegalne aktivnosti. Srbija je prva počela registraciju migranata od njihovog ulaska u Evropu, čime je omogućila njihovo praćenje do krajnjih odredišta. Usaglašeno angažovanje državnih institucija, Policije i Vojske Srbije, medija i nevladinih organizacija održalo je red u migrantskim centrima. Human tretman migranata smanjio je njihov strah od proterivanja, što je doprinelo razvijanju međusobnog poverenja, lakše kontrole njihovog kretanja, ali i podizanju ugleda Srbije u svetu.

Na osnovu stanja na terenu, u susednim državama, kao i praćenje situacije na prostoru država zahvaćenih ratnim dejstvima na Bliskom istoku, Vlada Republike Srbije je još u septembra 2015. godine usvojila „Plan reagovanja u slučaju povećanog priliva migranata“(9). Plana je imao za cilj da obezbedi odgovarajuće kapacitete za efikasan odgovor u slučaju masovnog priliva migranata u Republiku Srbiju. Pre usvajanja navedenog plana preduzimate su potrebne mere za prihvatanje i smeštaj migranata(10). U tim okolnostima sa tada poznatim činjenicama navedeni plan identifikovao je nadležne organe, organizacije i institucije, kao i njihove zadatke u skladu sa procenjenim situacijama i varijantama odgovora na nastalo stanje. Preduzimate aktivnosti koordinirane su od strane Radne grupe za rešavanje problema mešovitih migracionih tokova. Osnov za aktiviranje usvojenog plana bile su činjenice i stanje na terenu koje je dostavljalo Ministarstvo unutrašnjih poslova formiranoj radnoj grupi. S tim u vezi, Republika Srbija je pravovremeno procenila situaciju, izvršila pripreme u skladu sa procenom, za razliku od zemalja članica Evropske unije, što su potvrdili i zvaničnici većine zemalja Evrope, kao i zvaničnici međunarodnih organizacija koje se bave migrantima(11). Republika Srbija je ostvarila odgovor na izbegličku krizu na najpozitivniji mogući način, humano i u skladu sa zakonom, pri čemu nije došlo do proterivanja izbeglica koje su hvalile razumevanju države Srbije, vlasti i građane. Ovakvim postupkom Srbija ne samo da je sprečila fatalan ishod ili patnje na svojoj teritoriji, već je unapredila svoj međunarodni ugled.

Normativni aspekt angažovanja Vojske Srbije u sprečavanju ilegalnih migracija

Zbog svog društvenog značaja i uloge koju ima u sistemu odbrane, vojska je tradicionalno i sastavni deo ustavne materije. Mnoge države već u ustavnim odredbama uređuju njen položaj i osnovnu nadležnost u sistemu nacionalne odbrane. Na taj način se najvišim pravnim aktom definiše i društveni razlog postojanja vojske, što se može uočiti iz onih ustavnih normi koje određuju društvene vrednosti koje ona mora da štiti. U najopštijem značenju to su one društvene vrednosti zbog kojih se i uspostavlja sistem odbrane i koje ujedno određuju njegovu osnovnu društvenu funkciju(12).

Ustav Republike Srbije uređuje osnovnu funkciju oružanih snaga. Prema ovom aktu, njihov osnovni zadatak je odbrana države od oružanog ugrožavanja spolja i izvršavanje drugih misija i zadataka u skladu sa Ustavom, zakonom i principima međunarodnog prava koji regulišu upotrebu sile. Iz ove odredbe se ne vidi koje vrednosti one brane već se to vidi iz odredbe koja u nadležnost Republike Srbije stavlja i uređivanje i obezbeđivanje suverenosti, teritorijalne celovitosti i bezbednosti države(13). Primarna

funkcija oružanih snaga je odbrana suvereniteta, nezavisnosti i teritorijalnog integriteta države. To je njihova tradicionalna funkcija, koja determiniše i njihovo postojanje. U ustavnoj praksi navode se i neke druge društvene vrednosti čija je odbrana u nadležnosti oružanih snaga, ali i pored toga funkcija oružanih snaga je prvenstveno uslovljena spoljnim faktorom koji ugrožavaju bezbednost države. Drugim rečima, oružane snage postoje da bi zaštitili navedene vrednosti onda kada one budu ugrožene oružanim putem spolja, odnosno agresijom. Pored toga, njihovo postojanje ima za cilj i odvracanje od agresije, što takođe definiše njihovu funkciju.

Slična određenja o oružanim snagama koja se nalaze u Ustavu Republike Srbije možemo naći u ustavnim odredbama drugih država. Tako na primer u Ustavu Austrije se navodi da federalna armija štiti ustavne institucije i demokratske slobode, unutrašnji poredak i bezbednost države, pruža pomoć civilnim strukturama u slučajevima prirodnih katastrofa i nesreća velikih razmera(14). Prema odredbama Ustava Poljske, funkcija oružanih snaga je odbrana nezavisnosti, teritorijalnog integriteta i nepovredivosti državnih granica(15). Oružane snage Rumunije su isključivo u interesu naroda i garantovanja suvereniteta, nezavisnosti i jedinstvo države, teritorijalnog integriteta i ustavne demokratije(16). S druge strane savremena praksa oružanim snagama determiniše i pojedine unutrašnje bezbednosno-zaštitne funkcije, koje se uglavnom odnosi na slučajeve unutrašnjih pobuna širih razmera ili akata terorizma u okolnostima kada organi bezbednosti nisu u mogućnosti da deluju samostalno.

Pored navedenog ne smemo zaboraviti i slučajeve tehničko-tehnoloških i prirodnih katastrofa nesreća, kada oružane snage pružaju pomoć institucijama civilne vlasti. Uopšteno posmatrano radi se o situacijama koje se u skladu sa propisima o odbrani smatraju razlogom proglašenja vanrednog stanja odnosno vanredne situacije. Mnoge države ovakvu funkciju oružanih snaga uređuju ustavnim ili zakonskim propisima koji regulišu oblast odbrane. Predmetna funkcija nije primarna već sporedna jer se realizuje samo kada drugi nadležni državni organi nisu u mogućnosti da se samostalno suprotstave ovakvim pojavama. Oružane snage Mađarske mogu se upotrebiti i u slučaju oružane akcije usmerene protiv ustavnog poretka, preduzimanja vlasti ili u slučaju kritičnih akata oružanog nasilja koji dovode u ozbiljnu opasnost živote i imovinu građana do nivoa masovnih razmera ako se upotreba policije pokaže nedovoljnom kao i u slučaju prirodnih i industrijskih katastrofa(17). Pored toga, oružane snage Nemačke mogu se angažovati radi podrške policijskim snagama ukoliko prirodna katastrofa ili nezgoda ugrožava više od područja jedne savezne države. Pored toga a radi odbrane od preteće opasnosti za opstanak države ili za odbranu slobodnog demokratskog osnovnog poretka savezne države ili neke Zemlje, savezna vlada može upotrebiti oružane snage kao podrška policiji i saveznoj pograničnoj zaštiti a u cilju zaštite civilnih objekata i u borbi protiv organizovanog i oružanog ustanka(18).

U skladu sa navedenom praksom i jedinice Vojske Srbije, mogu se angažovati na pružanju pomoći stanovništvu, u slučaju prirodnih i drugih nesreća većih razmera u kojima su na određenoj teritoriji ugroženi životi i zdravlja ljudi i životinja i njihova materijalna dobra, a na osnovu zahteva organa nadležnih za zaštitu i spasavanje ljudi i materijalnih dobara U takvim okolnostima načelnik Generalštaba Vojske Srbije, odnosno starešina nadležne komande, a u cilju zaštite i spasavanja ljudi, materijalnih i kulturnih dobara od elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških nesreća i katastrofa, posledica terorizma i drugih većih nesreća, može narediti mere sprovođenja pripravnosti i upotrebe delova Vojske Srbije radi otklanjanja štetnih posledica koje mogu nastati nevojnim pretnjama bezbednosti(19).

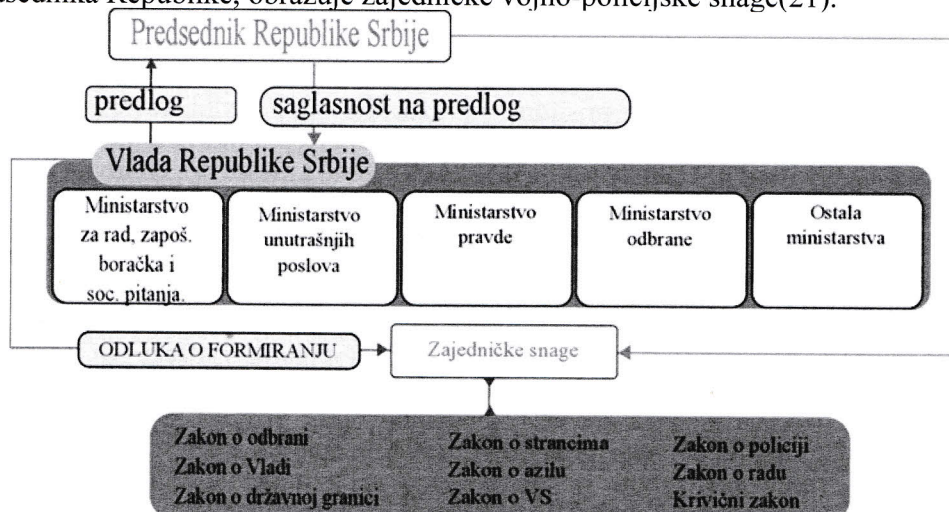
MISIJA	ZADATAK
Obrana Republike Srbije od oružanog ugrožavanja spolja	Odvraćanje od oružanog ugrožavanja
	Obrana teritorije
	Obrana vazdušnog prostora
Učešće u izgradnji i očuvanju mira u regionu i svetu	Učešće u međunarodnoj vojnoj saradnji
	Učešće u multinacionalnim operacijama
Podrška civilnim vlastima u suprotstavljanju pretnjama bezbednosti	Pomoć civilnim vlastima u suprotstavljanju unutrašnjem ugrožavanju bezbednosti, terorizmu, separatizmu i organizovanom kriminalu
	Pomoć civilnim vlastima u slučaju prirodnih nepogoda, tehničkih, tehnoloških i drugih nesreća

Tabela br.1: Odnos misija i zadataka Vojske Srbije

Kao oružana snaga, Vojska Srbije u sistemu odbrane Republike Srbije ima veoma značajnu ulogu, jer svojom organizacijom, opremljenošću, operativnim i drugim sposobnostima, predstavlja faktor odvrćanja od svih oblika ugrožavanja bezbednosti Republike Srbije. Misije i zadatke Vojske utvrđeni su Strategijom odbrane u skladu sa Ustavom i na osnovu neotuđivog prava Republike Srbije na individualnu i kolektivnu odbranu, saglasno članu 51. Povelje UN i osnovnim principima međunarodnog prava(20).

U uslovima narastanja izazova, rizika i pretnji bezbednosti, kao i mogućeg vojnog i nevojnog ugrožavanja bezbednosti Republike Srbije, Vojska Srbije se može angažovati u operacijama širokog spektra, što od nje zahteva izgradnju operativnih sposobnosti koje mogu da odgovore njenim misijama. Sa aspekta sprečavanja ilegalnih migracija, posebno su značajni zadaci iz treće misije, a težišno učešće jedinica Vojske Srbije u obezbeđenju državne granice, radi sprečavanja ilegalnih prelazaka migranata i kontrole teritorije Republike Srbije.

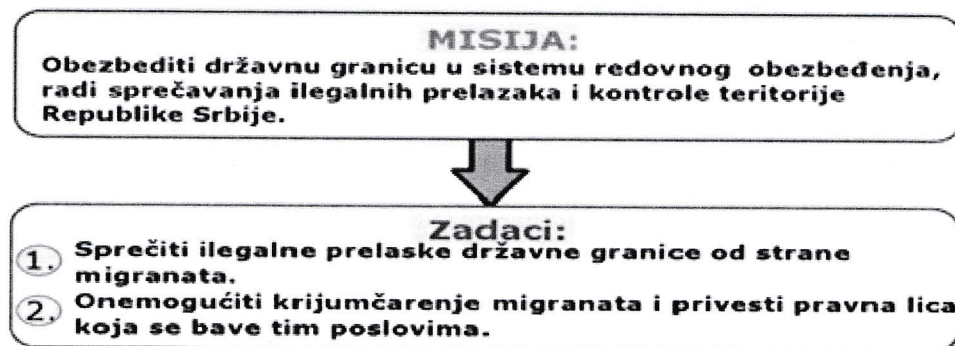
Pored navedenog, Zakonom o odbrani kao opštim sistemskim pravnim aktom, propisana je i obaveza saradnje Vojske i Policije u slučajevima kada su ugroženi granični pojas, granica i životi ljudi i materijalnih dobara na tom području. U ovim okolnostima, Vlada na zajednički predlog ministra unutrašnjih poslova i odbrane i uz saglasnost predsednika Republike, obrazuje zajedničke vojno-policijske snage(21).

Šema br.1 Zakonska osnova angažovanja zajedničkih snaga

Angažovanje Vojske Srbije u sprečavanju ilegalnih migracija

Usložnjavanje migrantske krize krajem 2015. i početkom 2016. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava granične policije dodatno su ojačale kapaciteta na obezbeđenju državne granice. Međutim, angažovani kapaciteti nisu bili u stanju da adekvatno odgovore na novonastalo stanje. Nove činjenice na terenu i sve veći priliv migranata zahtevao je brzo reagovanje i angažovanje kapaciteta Vojske Srbije. Kad je reč o angažovanju pripadnika Vojske Srbije, oni su se u rešavanje problema povećanog priliva migranata uključili 21. juna 2015. godine. U početnom periodu učestvovali su u organizaciji prihvata migranata na granici sa Republikom Makedonijom na zadacima uređenja prihvatnih centara, zdravstvenom zbrinjavanju, vodosnabdevanju, higijenskom kupanju i privremenom smeštaju migranata. Međutim dalje usložavanje situacije (početkom 2016. godine), u realizaciju zadataka uključene su i jedinice Vojne policije, sa osnovnom misijom obezbeđenje državne granicu u sistemu redovnog obezbeđenja, u cilju sprečavanja ilegalnih prelazaka migranata i kontrole teritorije Republike Srbije. Iz definisane misije operacionalizovana su dva osnovna zadatka i to sprečiti ilegalne prelaskе državne granice od strane migranata i onemogućiti krijumčarenje migranata i privođenje lica koja se bave tim poslovima.

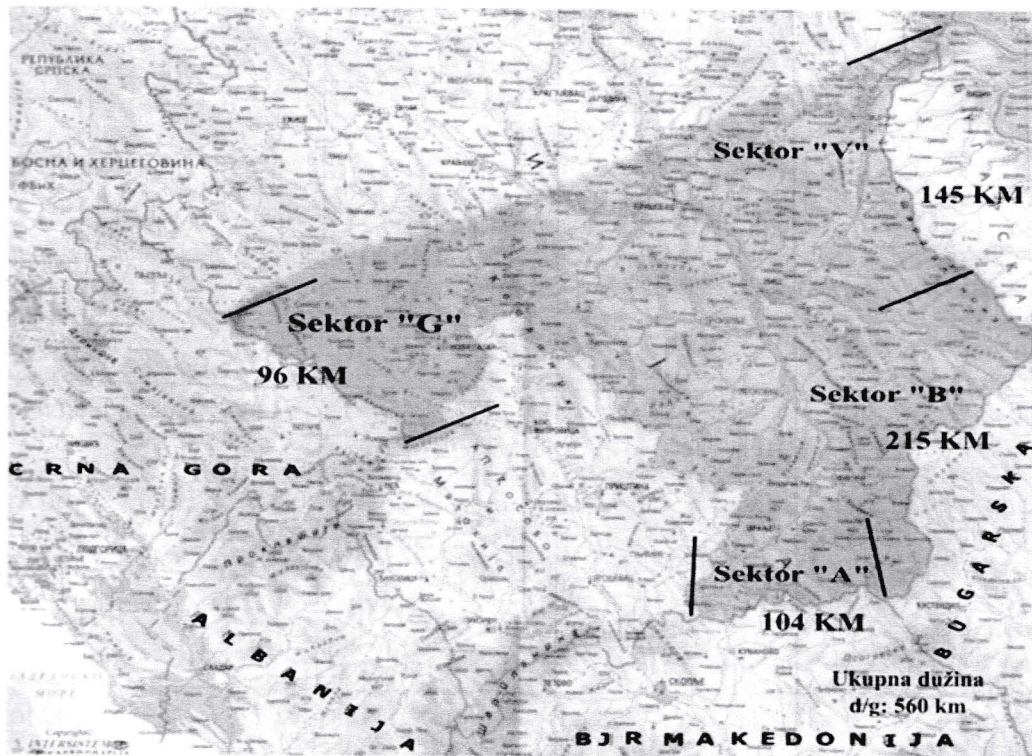
Šema br.2: Misija i zadaci Zajedničkih snaga bezbednosti

Tada je u smenama angažovano po 150 lica, što je značilo da je u tom periodu bilo angažovano 750 ljudi. Za to vreme registrovano je da je odvraceno od prelaska oko 9.700 migranata, a privedeno i procesuirano 145 krijumčara kada su državne granice prema Makedoniji i Bugarskoj zatvorene, registrovan i novi pravac kroz raško-polimsku oblast, pa je njihovo delovanje prošireno na još jedan sektor, koji obuhvata deo administrativne linije i deo državne granice prema Crnoj Gori(22).

U skladu sa određenom misijom, obrazovane su Zajedničke snage od dela jedinica Vojske Srbije i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije. Angažovanje zajedničkih snaga je od početka postavljeno kao združeno i mešovito, od nivoa komande Zajedničkih snaga, pa do organa u prostoru. Komandir svakog organa u prostoru je vojni starešina, a u organu, zavisno od namene da li je na linijskom ili dubinskom obezbeđenju. Pored pripadnika Vojske angažovani su i pripadnici granične policije, interventnih jedinica policije, saobraćajne policije i žandarmerije odnosno nosioci primene ovlaštenja prema migrantima ili krijumčarima, pri čemu je vojni deo angažovanih organa imao zadatak asistencije nosiocima ovlaštenja. Nakon dobijanja zadatka za formiranje Zajedničkih snaga, izrade Planova i razmeštaja jedinica, 19. jula 2016. godine formirana je Komanda Zajedničkih snaga. Pored pripadnika Vojske Srbije i MUP-a u Komandi zajedničkih snaga uključeni su i pripadnici bezbednosnih službi (BIA, VBA, VOA), ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i komesarijata za izbeglice i migracije. U početnom periodu primarni zadatak bio je sagledavanje i procena stanja s obzirom na kretanje migranata u cilju određenja adekvatnog rasporeda jedinica duž

granične linije(23).

Zadatak se izvršavao kombinacijom linijskog i dubinskog obezbeđenja u redovnom režimu. Linijsko obezbeđenje izvodi se sa bivših karaula kroz kontrolu granične linije putem patroliranja, osmatranja, postavljanja rejonskih stražara, osmatračnica i zaseda. Za dubinsko obezbeđenje su razmeštene snage po dubini teritorije, gde su organizovani punktovi za kontrolu saobraćaja, patrole, osmatračnice i zasede, uz stalnu kontrolu putnog i železničkog saobraćaja. Izrađeni su planovi za preduzimanja mera, u slučaju pokušaja masovnijih ilegalnih prelazaka državne granice. Angažovanje helikopterskih jedinica Vojske i Policije, vršeno je zaista vrlo restriktivno, i to uglavnom za izviđanje određenih rejonu i pravaca u cilju prikupljanja potrebnih podataka. Zona operacije obuhvata prostor uz granicu sa Bugarskom i Makedonijom, a od 16. decembra 2016. godine, i deo oblasti u zahvatu granice sa Crnom Gorom, tako da ukupna dužina granice iznosi 560 kilometara.

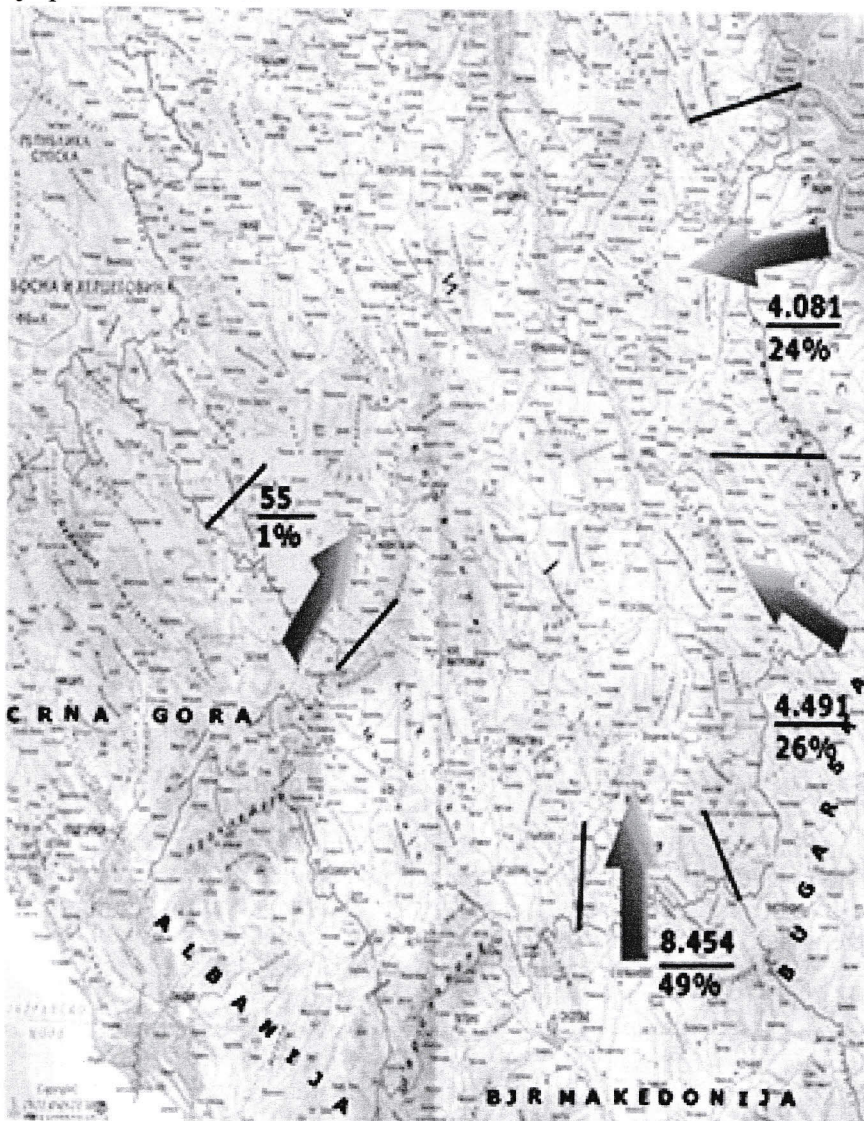

Šema br.3: Načelna podela obezbeđenja državne granice u migrantskoj krizi

U početnom periodu angažovanja zajedničkih snaga najveći pritisak za ulazak u Srbiju bio je iz Makedonije, da bi se u poslednje vreme znatno povećao i broj ilegalnih prelazaka državne granice iz Bugarske. Migranti iz Makedonije, dolazili, pravicima: selo Lojane – selo Miratovac, selo Lojane – selo Trnava, selo Lojane – selo Norča, selo Lojane – selo Strezovce, a zatim preko Prihvatnog centra u Preševu, legalno ili ilegalno, nastavljali put prema Vranju, Nišu, Beogradu, Novom Sadu i državnoj granici sa Mađarskom i Hrvatskom. Iz Bugarske, pravicima: Sofija – Gradina – Dimitrovgrad – Pirot, Mihajlovgrad – Kadibogaz – Zaječar, Trn – Strezimirovce – Surdulica i Čustendil – Bosilegrad. Najintezivniji pravci za prelazak državne granice, vodili su preko sektora „A“, gde je skoro osam i po hiljada lica, pokušalo da uđe u zemlju, odnosno u proseku 52, dnevno. Granicu sa Bugarskom u dva sektora, pokušalo je da pređe 8.572, odnosno 53 prosečno dnevno. Deo granice prema Crnoj Gori i deo a/l, pokušalo je preći 55 lica, ili 4 dnevno. Ukupno gledano, prosečno je neku od granica pokušalo proći 105

migranata(24).

Najopterećeniji pravci za ilegalni prelazak iz Bugarske su pravci prema Dimitrovgradu i Zaječaru. Iz Makedonije, osnovni pravac je: s.LoJane– s.Miratovac. Komanda Zajedničkih snaga je reagovala na promenu maršute kretanja migranata u sektoru „A“ - obrazovanjem sektora „G“ u čijoj je nadležnosti da spreči ilegalne prelaske koji u prostor Raške oblasti izvode preko Kosova i Metohije i sa prostora Crne Gore. Najveći broj migranata, svakako je iz Afganistana, stim što je ovaj prikazani broj i veći, jer većina migranata iz Pakistana su u stvari izbegli Afganistanci Paštunske nacionalnosti. Po pravilu migranti iz Sirije i Iraka su sa porodicama, što nije slučaj sa Afganistancima koji su vrlo mladi i uglavnom muškog pola. Migranti iz Sirije i Iraka po ustaljenom obrascu uglavnom dolaze iz pravca Makedonije, a iz Afganistana iz pravca Bugarske. Zanimljiva je mala grupa iz Kube, čiji je obrazac kretanja na relaciji: Havana-Moskva-Tivat-Tutin. Iz ostalih zemalja Bangladeš, Šri Lanka, Uganda, Ruanda i Eritreja ilegalne prelaske je pokušalo 46 lica.

Šema br.4: Broj ilegalnih prelaska državne granice prema sektorima

Pored angažovanih snaga Republike Srbije, angažovano je i 220 međunarodnih policijskih službenika, kao vid dodatnih snaga iz Evropske unije (iz Mađarske, Češke i Slovačke) (25). Ove snage iz EU su se angažovale na područjima gde je analizom rizika utvrđeno da je granica najugroženija, odnosno gde je najveći pritisak i priliv migranata. Tom prilikom pripadnici međunarodnih snaga su upoznati sa našim zakonodavstvom i nadležnostima i ovlašćenjima granične policije i Zajedničkih snaga, a istovremeno sa njihovim pravima i obavezama. Efekti ovakvih mera su smanjen broj migranata od početka 2017. godine, promena ruta kretanja i krijumčarenja migranata, koja je potvrđena prilikom razmene informacija svih službi bezbednosti, kako u Republici Srbiji, tako i u regionu(26).

Svakako da je MUP u skladu sa svojim kapacitetima dalo veliki doprinos u aktuelnoj migrantskoj krizi, međutim uključivanjem Vojske Srbije u realizaciji ovog zadatka, taj efekat je značajno povećan. Još zanačajnije je zajedničko angažovanje Vojske Srbije i MUP u odgovoru na bezbednosne izazove, rizike i pretnje bezbednosti.

Rezultati angažovanja Vojske Srbije

Delovanje Zajedničkih snaga prema Republici Makedoniji i Bugarskoj imalo je izuzetne efekte. Otkriveno je oko 20 hiljada ilegalnih migranata, od toga je oko 19 hiljada odvraceno od prelaska na teritoriju Republike Srbije. Pored navedenog, otkriveno je oko 1.250 krijumčarenih lica, koja su smeštana u prihvatne centre. Angažovanje zajedničkih snaga doprinelo je da nekoliko desetina hiljada migranata promeni svoju odluku da krene preko Republike Srbije, odnosno izabralo je druge pravce za prebacivanje ka zapadnoj Evropi, što je posebno značajno u procesu readmisije. Efikasnim angažovanjem Zajedničkih snaga prema Republici Bugarskoj i Makedoniji, znatno je smanjen broj ilegalnih prelaska granice. Ovo je dovelo do otvaranja nove alteranativne rute preko Crne Gore, pa je od decembra 2016. godine otpočelo angažovanje Zajedničkih snaga i na delu granice sa ovom susednom državom(27). Na osnovu dosadašnjih podataka, zaključak je da taj put bira mali broj migranata, međutim, nije isključena mogućnost da će se i na tom pravcu povećati broj, posebno ako se situacija u Turskoj iskomplikuje, a sukobi na prostoru Sirije intenziviraju. Kada se ima u vidu broj izazova sa kojima se pripadnici angažovanih snaga suočavaju na terenu, pored migranta najveći izazov je borba protiv krijumčara. Ova pojava je vrlo raspostranjena i donosi veliku materijalnu dobit. Prema saopštenju Komande Zajedničkih snaga vojske i policije u „više od 100 različitih akcija do sada je uhvaćeno 114 krijumčara, dok se za 28 i dalje traga. Najveći broj krijumčara je iz Srbije, njih 96, dok su ostali iz Bugarske (12), Pakistana (5), Avganistana (5), Irak (5), Moldavija (1) i Holandije (1). Oni su pokušali ilegalno da se prevezu na sever Republike Srbije više od 1.800 migranata“.(28) Da je angažovanje Zajedničkih snaga, pozitivno, i da utiče na bezbednost Republike Srbije i njenih građana, pokazuje i podatak da je do sada više od 80 registrovanih ilegalnih prelazaka osujećeno, a da bi broj ljudi koji bi ušao u našu zemlju, da nije bilo Zajedničkih snaga, bio dramatično veći(29).

Pored navedenog, primeri uspešnog rada Komande Zajedničkih snaga vojske i policije govore o njihovom stručnom i profesionalnom radu između ostalog govori i uspešna akcija protiv krijumčarenja migranta, kada je uhapšeno pet osoba zbog sumnje da su pokušali da prokrijumčare 21 osobu poreklom iz Avganistana i Šri Lanke“. U najvećoj akciji novoformiranih timova za sprečavanje krijumčarenja ilegalnih migranata do sada, na deonicama Zaječar – Negotin i Zaječar - Paraćin uhvaćena su P.M. (1967), A.R. (1987), V.J. (1978), Lj.S. (1984) i T.F. (1986) iz Beograda. Krijumčari su vozilima marke Golf 2 i Audi A3 beogradskih registarskih oznaka obezbeđivali rutu kretanja kombi vozilu marke Iveko, koje je prevozilo migrante“. Takođe, jedna od uspešnih akcija je da su „Uhvaćena četvorica krijumčara ilegalnih migranata, 26.12.2016. godine. U dve koordinirane akcije Zajedničkih snaga Vojske Srbije i Ministarstva unutrašnjih poslova, u saradnji sa policijskim upravama iz Zaječara i Požarevca, uhapšene su četiri osobe zbog postojanja osnova sumnje da su izvršile krivično delo neovlašćeni prelaz

državne granice i krijumčarenje ljudi. Na putu Zaječar – Paraćin uhvaćeni su J.V. (1989) i M.M. (1990) iz Beograda i M.M. (1996) iz Avganistana koji su zatečeni dok su u kombiju prevozili 36 migranta, državljana Avganistana i Malija. U okolini Požarevca, zaustavljen je kamion nemačkih registarskih oznaka kojim je upravljao srpski državljanin Z.A. (1958) iz Negotina, koji je prevezio u zadnjem tovarnom delu 41 lice, državljanu Avganistana i Pakistana(30).

Ukupno je sprečeno 104 pokušaja krijumčarenja ljudi, odnosno pronađeno je 1.643 krijumčarena lica. Od 119 krijumčara, 86 su državljani Srbije, a 33 strani državljani. (Bugarska 15, Pakistan 5, Irak 5, Avganistan 5, Moldavija 1, Holandija 1 i Austrija 1). U pokušajima krijumčarenja migranata korišćeno je 76 putničkih vozila i 42 kombi vozila. Krijumčarenje migranata je postao unosan posao, koji krijumčarima donosi veliku zaradu, tako da je preuzelo primat od preprodaje narkotika i drugih kriminalnih radnji. U prethodnom periodu od strane Osnovnih javnih tužilaštava, mera Pritvor do 30 dana određena je za 88 krijumčara ili 74% od ukupno uhvaćenih krijumčara. Protiv 31 lica ili 27% ukupno uhvaćenih krijumčara podneta je krivična prijava u redovnom postupku, isti su pušteni da se brane sa slobode. Protiv 2 lica ili 2% ukupno uhvaćenih krijumčara podnete su prekršajne prijave u redovnom postupku od strane stanice granične policije Rujan. Radi se o maloletnim licima, državljanima Republike Srbije. Za 8 lica ili 7%, nadležni javni tužioci utvrdili su da u njihovim radnjama nema elemenata krivičnih dela za koje se goni po službenoj dužnosti i da se lica puste bez preduzimanja mera(31).

Zaključak

Region jugoistočne Evrope se nalazi na jednoj od najfrakventnijih migracionih ruta u Evropi. Pored problema loše ekonomske situacije u većini država i negativnog nasleđa iz bliže istorije, migracioni talas je pokazao krhkost političke stabilnosti, ali i nekonzistentno ponašanje pojedinih država članica Evropske unije prema migrantima i zajedničkoj migracionoj politici. Evropska unija je svoje delovanje u migracionoj krizi zadržala na nivou kriznog menadžmenta i još uvek nije postigla konsenzus oko osnovnih pitanja čak ni na tom nivou, a da ne govorimo o njenim aspiracijama na spoljnopoličkom planu za delovanje na međunarodnoj sceni kao globalni akter. Evropska unija je pokazala da nije u prilici da postigne konsenzus o značajnim pitanjima kao što je zajednička i sveobuhvatna migraciona politika, koja bi pored kriznog menadžmenta obuhvatala i zajednički spoljnopolički nastup usmeren ka stabilizaciji političko-bezbednosnih prilika u kriznim regionima i njihov održiv ekonomski razvoj.

Zbog toga treba očekivati nastavak migracionih pritisaka na region jugoistočne Evrope izvestan i u godinama koje dolaze, s obzirom da je stabilnost regiona Bliskog i srednjeg istoka i severa Afrike teško dostižan barem sa današnje tačke gledišta. Relativno male i ekonomski nerazvijene države regiona, izuzev Turske, nisu u poziciji da bitno utiču na tokove migracione krize, već su u poziciji da stvore uslove za bezbedan i dostojanstven boravak migrantima na njihovom putu ka državama u kojima će tražiti azil u skladu sa odredbama međunarodnog i nacionalnog prava.

S obzirom na bezbednosne rizike koje su deo migracije, reakcija svake država su različite. Države u okruženju a posebno Mađarska među prvim zemljama je uvela vanredno stanje i postavila bodljikavu žicu na južnim granicama sa Srbijom i Hrvatskom čime je glavnu migrantsku rutu skrenula ka Hrvatskoj i Austriji. Hrvatska je jednostranom odlukom zatvorila granice prema Srbiji, usled čega je došlo do „carinskog rata” i zaustavljanja robne razmene i slobodan prolaz između dve države. Austrija je uvela restrikcije u prijemu migranata iz Slovenije, čime je izazvala domino efekat na „Balkanskoj ruti“. Za razliku od mnogih zemalja, Republika Srbija je najhumanije postupala sa migrantima, ocena je mnogih zvaničnika država i UNHCR-a. Državni organi Republike Srbije pokazali visok nivo organizovanosti, profesionalizma i humanosti u isto vreme, tokom rešavanja problema prilivom migranata sa područja Makedonije i Bugarske i njihovim daljim kretanjem ka Šengenskom prostoru.

S obzirom da je Republika Srbija kandidat za članstvo u Evropsku uniju i da je proces pregovora o pristupanju otpočeo otvaranjem i usklađivanjem potrebnih poglavlja, efikasno upravljanje migracijama jedan od uslova od čijeg ispunjenja zavisi pridruživanje Srbije Evropskoj uniji. Oblast migracije je pravno i institucionalno uređena u skladu sa potrebnim standardima Evropske unije. Vlada Republike Srbije je najpre uredila zakonodavni okvir za razvijanje sistema upravljanja migracijama. Zakonodavni okvir je razvijen na platformi međunarodnog prava, a svi ratifikovani-potvrđeni međunarodni ugovori, kao i svi zakoni i drugi opšti akti su u saglasnosti sa Ustavom Republike Srbije.

Formiranjem i angažovanjem Zajedničkih snaga za obezbeđenje državne granice sa Bugarskom i Makedonijom, Srbija je iskazala nameru da se ozbiljno i odlučno suprotstavi nekontrolisanom prilivu migranata na svoju teritoriju i teritorije ostalih evropskih država. Govoreći o direktnim efektima delovanja Zajedničkih snaga, otkriveno je oko 20 hiljada ilegalnih migranata na prostoru koji je pod njihovom kontrolom, od toga oko 19.000 je odvraceno od prelaska na teritoriju Republike Srbije. Takođe, otkriveno je oko 1.250 uglavnom krijumčarenih lica, koja su smeštana u prihvatne centre. Indirektno, možemo proceniti da je samo angažovanje zajedničkih snaga doprinelo tome da nekoliko desetina hiljada migranata promeni svoju odluku da krene preko Republike Srbije, odnosno izabralo je neke druge pravce za prebacivanje ka zapadnoj Evropi a proces readmisije funkcioniše samo sa Republikom Bugarskom, pa bi, da nema Zajedničkih snaga, grupisanje migranata dovelo do njihovog značajnog povećanja na teritoriji naše zemlje.

S obzirom da će se u novim Strategijsko-Doktrinarnim dokumentima Republike Srbije, migracije identifikovati kao rizik i pretnja bezbedno Vojska Srbije će i u daljem, na osnovu dostignutih operativnih sposobnosti, korišćenjem postojećih kapaciteta i osloncem na kapacitete teritorije, pružati neophodnu podršku civilnim vlastima u suprotstavljanju identifikovanih pretnji bezbednosti, težišno ekstremizmu, terorizmu i organizovanom kriminalu, kao i pomoć u slučaju prirodnih nepogoda i tehničkih i drugih nesreća. Jedinice Vojne policije, kao i druge jedinice, angažovati na obezbeđenju državne granice i u primeni protivterorističkih mera, u skladu sa zahtevom ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije i Nacionalnog tela za upravljanje migrantskom krizom.

Na kraju, ne treba zaboraviti i stečena iskustva kao i uočene nedostatke koji su se ispoljili tokom aktuelne migrantske krize. Sa aspekta angažovanja Vojske Srbije jedna od osnovnih problema ogleda se u nedostatku adekvatnih tehničkih sredstava za obezbeđenje državne granice. U prvom redu ovaj nedostatak se odnosi na termovizijske uređaje, optoelektronska sredstva kao i kamera za dnevno i noćno osmatranje državne granice. To je ujedno i jedan od prioretnih zadataka jer upotrebom navedenih sredstava unapređuje se sistem obezbeđenja državne granice u sprečavanju ilegalnih prelazaka. Uvođenjem tehničkih sredstava ima za cilj i racionalnije angažovanje pripadnika vojske. U cilju unapređenja efikasnosti obezbeđenja državne granice sigurno da postoji i potreba povećanja stepena koordinacije i saradnje svih subjekata uključenih u sistem obezbeđenja državne granice. Na taj način se uspostavlja efikasan sistem koji može da odgovori na eventualno usložavanje migrantske krize.

Reference

1. Donošenjem Uredbe (EU) 2016/1624 Evropskog parlamenta od sredine 2016. godine Evropska agencija za upravljanje operativnom suradnjom na spoljnim granicama država članica Evropske unije, poznata kao FRONTEX, preimenovana je u Agenciju za evropsku graničnu i obalnu stražu. Uredba je odredila da će se i ova agencija skraćeno nazivati FRONTEX
2. EU „European Border and Coast Guard: final approval“ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/09/14-european-border-coast-guard/> (pristupljeno 15.08.2017).

3. Dragić, I., Nemoć Evropske unije pred migrantskom krizom, Migranti na raskršću ili bespuću zemlje Srbije, Institut za uporedno pravo, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2016, str. 111-123
4. Izvor: <http://www.euractiv.rs/ljudska-prava/5435-zakoni-eu-nisu-olakali-traiocima-azila/>,
5. Blagojević, V., Milosavljević B., Političko-pravni okvir savremenih migracija u Jugoistočnoj Evropi, Vojno delo, br. 3, MC Odbrana, Beograd, 2016, str. 76
6. Blagojević, V., - Milosavljević B., Političko-pravni okvir savremenih migracija u Jugoistočnoj Evropi, Vojno delo, br. 3, MC Odbrana, Beograd, 2016, str. 89
7. Strategija suprotstavljanja ilegalnim migracijama u Republici Srbiji za period 2009–2014. godine, „Službeni glasnik R. Srbije“, br. 25/09
8. Međunarodna organizacija za migracije – Misija u Srbiji, „Osnovi upravljanja migracijama u Republici Srbiji“ Dosije Studio Beograd, 2012, str. 7-8
9. Izvor <http://www.minrzs.gov.rs/files/doc/migranti/Plan%20Vlade0001.pdf>
10. Vlada RS je 27. juna 2015. godine, donela Zaključak kojim se objekat Duvanske industrije u Preševu određuje za prihvatanje, obradu i smeštaj migranata. Rad centa otpočeo je sa radom 8. jula iste godine, dok je isti takav centar u Kanjiži otpočeo sa radom tokom avgusta 2015. godine. <http://www.minrzs.gov.rs/files/doc/migranti/Plan%20Vlade0001.pdf>
11. UNICEF pohvalio napore Vlade Srbije u rešavanju izbegličke i migrantske krize, <http://www.minrzs.gov.rs/cir/aktuelno/item/4446-unicef-pohvalio-napore-vlade-srbije-u-resavanju-izbeglicke-i-migrantske-krize>
12. Marković, R., Ustavno pravo, Pravni fakultet, Univerziteta u Beograd, Beograd, 2010, str. 349
13. Ustav Republike Srbije, „Službeni list RS“, br. 98/2006, čl. 97, tač.1 i čl.139
14. The Federal Constitutional Law Austria, article 79, dostupno na: <http://www.legislationline.org/documents/section/constitutions>
15. The constitution of the Republic of Poland, Article 26, dostupno na: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>
16. Constitution of Romania, article 118, dostupno na: http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act2_2&par1=3#t3c5s1sba118,
17. The Constitution of the Republic of Hungary, article 40B, dostupno na: <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/hu/hu047en.pdf>,
18. Basic Law for the Federal Republic of Germany, article 35 i 87a, dostupno na: <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf>,
19. Zakon o odbrani, „Službeni glasnik RS“, br. 116/2007, 88/2009, 104/2009 i 10/2015, čl.41 i 43.st.3
20. Strategija odbrane Republike Srbije, Ministarstvo odbrane, Beograd, 2009, str. 14-15
21. Zakon o odbrani, „Službeni glasnik RS“, br. 116/2007, 88/2009, 104/2009 i 10/2015, čl.39.st.1
22. Miljić, B., Bespuća balkanske rute, Odbrana, magazin Ministarstva odbrane i Vojske Srbije, br.277, Beograd, 2017, str.10-11
23. Simović, M., Migrantska kriza, Vojno delo, br.1, Medija centar Odbrana, Beograd, 2017, str. 215
24. Simović, M., Migrantska kriza, Vojno delo, br.1, Medija centar odbrana, Beograd, 2017, str. 212-214
25. Tanjug/MUP, Nebojša Stefanović „Migrantska kriza budućnost Evrope“ <http://rs.n1info.com/a194935/Vesti/Vesti/Stefanovic-Migrantska-kriza-buducnost-Evrope.html>, (pristupljeno 30.08.2017)
26. Miljić, B., Bespuća balkanske rute, Odbrana, magazin Ministarstva odbrane i Vojske Srbije, br. 277, Beograd, 2017, str. 10
27. Zbog promene dela migratornih kretanja i novog puta ilegalnog prelaska državnih granica i krijumčarenja ljudi, Zajedničke snage obrazovale su

- novi Sektor „G“ u čijoj nadležnosti je sprečavanje ilegalnih prelazaka i krijumčarenja ljudi na delu državne granice prema Republici Crnoj Gori“ <http://www.mod.gov.rs/lat/10092/saopstenja-komande-zajednickih-snaga-vojske-i-policije-10092> (pristupljeno 30.08.2017)
28. Izvor: Sajt Ministarstva odbrane Republike Srbije, <http://www.mod.gov.rs/lat/10092/saopstenja-komande-zajednickih-snaga-vojske-i-policije-10092>, (pristupljeno 30.08.2017)
29. Miljić, B., Bespuća balkanske rute, Odbrana, magazin Ministarstva odbrane i Vojske Srbije, br.277, Beograd, 2017, str.11
30. Izvor: Sajt Ministarstva odbrane Republike Srbije, <http://www.mod.gov.rs/lat/10092/saopstenja-komande-zajednickih-snaga-vojske-i-policije-10092> (pristupljeno 30.08.2017)
31. Miljić, B., Bespuća balkanske rute, Odbrana, magazin Ministarstva odbrane i Vojske Srbije, br. 277, Beograd, 2017, str. 10-11